IN ACTIE VOOR DE TOEKOMST VAN HET NEDERLANDSE EI

EINDRAPPORT WERKGROEP VERSTERKING ZELFREGULERING EIERKETEN

> INHOUD

> SAMENVATTING

Alle producten die een pluimveehouder op zijn bedrijf toepast of laat toepassen moeten zijn gecertificeerd of gereguleerd. Dit dient adequaat te worden gecontroleerd.

Alle schakels van de eierketen controleren eieren en producten op kritische stoffen op basis van een risicogebaseerd monitoringprogramma.
+ 4 andere aanbevelingen over de veiligheid van producten

Het kwaliteitsborgingssysteem IKB Ei dient te functioneren onder onafhankelijk toezicht.
+ 4 andere aanbevelingen over structuur, governance en acceptatie

Betrokkenen in de eierketen kunnen onregelmatigheden melden bij een nieuw in te stellen meldpunt.

De NVWA maakt duidelijke afspraken met de eierketen over het delen van incidenten en signalen, zodat de eierketen tijdig kan optreden om risico's te beperken.
+ 3 andere aanbevelingen over signalering en afhandeling van incidenten

Richt een serviceloket in dat pluimveehouders ondersteunt met actuele informatieverstrekking over wettelijke regelgeving en private voorschriften.

Laat in 2018 externe analyses van de keten uitvoeren, gericht op kwetsbaarheden en fraudebestendigheid.
+ 1 andere aanbeveling over kwetsbaarheidsanalyse IKB Ei

Investeer voldoende geld en menskracht om de gewenste versterking van IKB Ei te realiseren.

Onderzoek hoe overheid en eierketen de aanbevelingen in dit rapport ook kunnen toepassen op bedrijven die niet deelnemen aan IKB Ei, bijvoorbeeld met een algemeen verbindend verklaring. Verbeter de informatie-uitwisseling tussen NVWA en de eiersector.
+ 1 andere aanbeveling over verbreding van toepassing en regulering

> INLEIDING

De fipronil affaire was een van de ernstigste crises in de Nederlandse eiersector. Een service-bedrijf paste bij de bestrijding van bloedluis op pluimveehouderijen niet toegelaten stoffen toe. Toen bleek dat sporen hiervan terecht kwamen in eieren, kregen diverse pluimveehouders te maken met een soms langdurige blokkade van hun bedrijf. De hele keten kampte met teruglopende afzet van eieren, zowel in eigen land als daarbuiten. Alle betrokken partijen leden schade, zowel directe financiële schade als imagoschade door verlies van vertrouwen bij afnemers en consumenten.

De crisis bracht zwakheden aan het licht in de manier waarop de keten omgaat met risico's en verstoringen. Zo heeft het te lang geduurd voordat boven tafel kwam wat er precies aan de hand was. Signalen en meldingen over het gebruik van verkeerde stoffen zijn onvoldoende naar boven gekomen of op waarde geschat. Dit geldt zowel voor partijen binnen de eierketen, als daarbuiten. Het leidde tot een diepere en langduriger crisis en meer schade.

Partijen in de eierketen en de overheid stellen maatregelen voor om de gesignaleerde zwakheden aan te pakken. De gezamenlijke Werkgroep Versterking Zelfregulering Eierketen concludeert dat verbeteringen nodig zijn in de keten, in de bewustwording bij pluimveehouders over (voedselveiligheids)risico's en in de verdere professionalisering van de kwaliteitssystemen in de keten.

Hiertoe beveelt de werkgroep maatregelen aan die kunnen worden ingepast in IKB Ei, het bestaande kwaliteitsborgingssysteem van de keten. Deze aanpak op basis van zelfregulering maakt een adequate implementatie mogelijk. Zo is per maatregel een eigenaar aangewezen die verantwoordelijk is voor de uitvoering ervan.

In dit rapport treft u de aanbevolen maatregelen met de bijbehorende eigenaren en de status van de implementatie aan. In bijlage 1 staat informatie over de instelling, de opdracht en de gevolgde aanpak van de werkgroep.

> ZELFREGULERING

Het uitgangspunt voor de aanbevelingen is zelfregulering door de partijen in de eierketen. Daaronder verstaan we alle activiteiten die bedrijven en organisaties uitvoeren om de kwaliteit en veiligheid van producten te waarborgen. Onderdelen kunnen zijn: het kwaliteitsbeleid van individuele bedrijven, keurmerken en ketenborgingssystemen met afspraken die gelden voor bedrijven in de diverse schakels van de keten, ook wel kwaliteitsschema's genoemd.

Binnen de eierketen hebben bedrijven een eigen kwaliteitsbeleid en zijn er verschillende keurmerken en schema's. Het kwaliteitsschema IKB Ei heeft in de Nederlandse eierketen een hoge participatiegraad. Van de primaire bedrijven neemt 80% tot 90% deel. En van alle in Nederland gesorteerde eieren is ongeveer 95% afkomstig van pakstations die deelnemen aan IKB Ei. Bijna alle tafeleieren bij de grote Nederlandse retailers zijn afkomstig uit het IKB Ei schema. Dat geldt ook voor een groot deel van de in Nederland verwerkte eieren.

De werkgroep bepleit voortgang op korte termijn op basis van versterking van de bestaande zelfregulering. Dat kan worden bereikt door aansluiting bij het kwaliteits-schema IKB Ei. Dit betekent ook dat een klein deel van de productie van eieren buiten deze versterkte zelfregulering blijft vallen. Hier kan de overheid een actieve rol spelen met instrumenten die de werkingssfeer een wettelijke basis geven. Ook zal aan andere kwaliteitssystemen worden gevraagd om onze aanbevelingen over te nemen.

> AANBEVELINGEN

Onze aanbevelingen voor versterking van de zelfregulering hebben betrekking op de volgende thema's:

>> Veiligheid van producten

>> Structuur, governance en acceptatie

>> Signalering en afhandeling van incidenten

>> Ondersteuning van pluimveehouders

>> Kwetsbaarheidsanalyse IKB Ei

>> Financiering van maatregelen

>> Verbreding van toepassing en regulering

>> Veiligheid van producten

IKB Ei richt zich nu op de volgende doelen:
> traceerbaarheid van eieren;
> hygiëne (voorkoming van dierziekten);
> dierenwelzijn;
> voedselveiligheid.

Voedselveiligheid

Bij voedselveiligheid gaat het nu om de bestrijding van Salmonella en de monitoring van dioxine en antibiotica. Daarmee is de scope van het aspect voedselveiligheid binnen IKB Ei te beperkt, zeker wat betreft de aandacht voor het gebruik van producten en diensten op bedrijven. Voedselveiligheid moet meer aandacht krijgen op basis van een betere borging van inkomende stromen en betere controle van uitgaande stromen. Daarbij hoort een duidelijker formulering van de doelen van IKB Ei.

> Aanbeveling 1

Neem voedselveiligheid op als essentiële doelstelling van IKB Ei. Formuleer de doelstelling en de scope van IKB Ei duidelijker en leg deze vast.

Eigenaar: IKB Ei.
Status: Het bestuur van OVONED heeft de aanbeveling overgenomen; de implementatie is gestart en wordt in 2018 afgerond.

Borging veiligheid van alle producten

Voor alle producten die pluimveebedrijven gebruiken dient de veiligheid te zijn geborgd. IKB Ei eist nu voor enkele producten een certificering, bijvoorbeeld diervoeders. De werkgroep stelt dat alle producten die pluimveebedrijven gebruiken en die in contact kunnen komen met pluimvee en eieren volledig uit gecertificeerde of gereguleerde systemen moeten komen; hierop is controle noodzakelijk, zodat geborgd wordt dat de producten veilig zijn en ten minste aan de wettelijke eisen voldoen. Dit geldt voor producten zoals diervoeders (aangekocht of eigen teelt), diergeneesmiddelen, additieven, verrijkingsmateriaal, strooisel, reinigings- en ontsmettingsmiddelen en middelen voor ongediertebestrijding. Verplichte registratie van aangekochte en gebruikte producten is noodzakelijk om controle mogelijk te maken; tevens draagt het bij aan bewustwording.

> Aanbeveling 2

IKB Ei:

- **schrijft voor dat pluimveehouders op hun bedrijf uitsluitend producten mogen gebruiken die gecertificeerd/gereguleerd én gecontroleerd zijn;**
- **stelt vast uit welke gecertificeerde of gereguleerde systemen de pluimveehouder producten kan gebruiken;**
- **organiseert dat producten waarvoor geen certificering is, alleen worden gebruikt als ze veilig zijn;**
- **schrijft voor dat producten alleen worden gebruikt voor de toepassing waarvoor ze zijn goedgekeurd/toegelaten;**
- **organiseert adequate controle op het gebruik van gecertificeerde/ gereguleerde producten, waarbij controleurs voldoende handvatten krijgen om de controle uit te voeren.**

Eigenaar: IKB Ei.

Status: Het bestuur van OVONED heeft de aanbeveling overgenomen en het werkplan voor de implementatie goedgekeurd. De implementatie is in maart 2018 gestart en wordt in 2018 afgerond.

Pluimveeservicebedrijven

De pluimveehouder is verantwoordelijk voor al het gebruik van producten en diensten op zijn bedrijf. Dit geldt ook als leveranciers van diensten, zoals pluimveeservicebedrijven, producten op het bedrijf toepassen.

Pluimveeservicebedrijven (PSB) verlenen verschillende diensten, zoals:

> reiniging en ontsmetten van stallen;

> ongedierte bestrijden;

> vangen en laden van pluimvee;

>vaccineren van pluimvee.

Voor pluimveeservicebedrijven is binnen IKB een kwaliteitsschema van kracht (IKB PSB). Dit kwaliteitsschema dient aan deelnemende pluimveeservicebedrijven dezelfde eisen als IKB Ei te stellen wat betreft het gebruik van producten.

> Aanbeveling 3

IKB Ei zorgt er voor dat het kwaliteitsschema voor pluimveeservicebedrijven (IKB PSB) dezelfde eisen stelt aan het gebruik van producten op pluimveebedrijven die deelnemen aan IKB Ei.

Eigenaar: IKB Ei.

Status: Het bestuur van OVONED heeft de aanbeveling overgenomen en heeft met IKB PSB afgesproken deze in 2018 te implementeren.

Ongediertebestrijding

Naar aanleiding van de fipronil affaire is gebleken dat de aanpak van rode vogelmijt (bloedluis) niet was opgenomen in IKB Ei. De reden hiervoor was onder andere een niet volledige definitie van plaagdieren en plaagdierbestrijding. De aanpak van alle plaagdieren, inclusief de rode vogelmijt, moet opgenomen zijn in IKB Ei, alsmede in het kwaliteitsschema IKB PSB.

> Aanbeveling 4

Opname van de volledige aanpak van alle plaagdieren (inclusief rode vogelmijt) in IKB Ei en afstemming hiervan met het kwaliteitsschema IKB PSB.

Eigenaar: IKB Ei en IKB PSB
Status: Het bestuur van OVONED (IKB Ei) en het bestuur van AVINED (IKB PSB) hebben deze aanbeveling overgenomen. Beide partijen hebben de definities aangepast, zodat ook rode vogelmijt onder de bestrijding van plaagdieren valt. IKB Ei heeft ook de regels voor ongediertebestrijding aangescherpt.

Monitoring kritische stoffen

Het voorschrijven van louter gecertificeerde/gereguleerde producten en controle hierop bij de pluimveehouder, is niet voldoende. Voor een goede borging van de voedselveiligheid is ook het daadwerkelijk testen van uitgaande producten op kritische stoffen noodzakelijk. In de eierketen vindt een dergelijke monitoring op kritische stoffen plaats op pakstations en bij verwerkers. Daarbij is veelal de vraag van afnemers leidend. Zo kent IKB Ei een monitoring op dioxines in eieren.
Uitbreiding van de monitoring op kritische stoffen is essentieel. Daarbij gaat het om alle kritische stoffen in zowel het eindproduct als in producten in eerdere schakels van de keten, op basis van een goede risicobeoordeling. Resultaten van de monitoring moeten worden besproken binnen de sector op basis van duidelijke afspraken over informatiedeling in de keten en met de overheid. Van belang is een periodiek overleg met de NVWA over het monitoringprogramma, de risicobeoordeling en de afstemming met het nationaal plan residuen.

> Aanbeveling 5

Zet monitoring van kritische stoffen op in alle schakels van de keten, gebaseerd op grondige risicoanalyses van alle kritische stoffen. Zorg voor een niveau van monitoring dat voldoende is om problemen tijdig in beeld te krijgen en bespreek het programma periodiek met de NVWA.

Eigenaar: OVONED.
Status: Het bestuur van OVONED heeft deze aanbeveling overgenomen.
De organisatie start in september 2018 een pilot monitoring van kritische stoffen, het programma is voor het eind van 2018 gereed.

> Aanbeveling 6

Leg de resultaten van de monitoring kritische stoffen centraal vast en deel deze informatie binnen de keten en met de overheid. Maak hiertoe duidelijke afspraken over privacy en gebruik van gegevens, met de insteek dat het delen van informatie de effectiviteit van de monitoring versterkt.

Eigenaar: OVONED.
Status: Het bestuur van OVONED heeft deze aanbeveling overgenomen.
Implementatie in 2018 is onderdeel van de uitvoering van aanbeveling 5.

>> Structuur, governance en acceptatie

Voor een goede werking van IKB Ei is het noodzakelijk dat er besluitvaardig kan worden opgetreden en dat het kwaliteitsschema ook buiten de eierketen wordt geaccepteerd.

Structuur en governance

Neutraliteit en objectiviteit zijn voorwaarden voor vertrouwen in IKB Ei. De eiersector is nu zelf bij alle gremia van IKB Ei betrokken. Via OVONED is de sector eigenaar van IKB Ei en het bestuur van OVONED neemt (na marginale toetsing) inhoudelijke besluiten over de regeling. Dit gebeurt op basis van voorstellen van het Centraal College van Deskundigen (CCvD) IKB Ei. Ook in dit college hebben alle sector-partijen een stem. Een meer onafhankelijke besluitvorming is wenselijk.

> Aanbeveling 7

Een onafhankelijke Raad van Beheer stelt besluiten vast over wijzigingen in IKB Ei, in plaats van sectorpartijen via het bestuur van schema-eigenaar OVONED. Het Centraal College van Deskundigen IKB Ei keurt wijzigingen goed, waarna de Raad van Beheer deze vaststelt na een toetsing op effectiviteit en controleerbaarheid. De raad bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen zonder directe binding met de pluimveesector. Zij beschikken over expertise op het gebied van certificering en kwaliteit, zorgvuldige besluitvorming en juridische zaken. Het bestuur van OVONED benoemt (nieuwe) leden van de raad op voordracht van de raad.

Eigenaar: IKB Ei.
Status: Het bestuur van OVONED heeft deze aanbeveling overgenomen.
De invoering in IKB Ei (reglement, profielschetsen, algemene voorwaarden e.d.) is vóór 1 oktober 2018 gereed. Benoeming van leden van de Raad vindt z.s.m. plaats.

Inbreng levensmiddelenindustrie en retail

In het CCvD IKB Ei, dat voorstellen doet ter verbetering van IKB Ei, zijn stakeholders uit de eierketen vertegenwoordigd. Een sterkere positie van, en meer inbreng door, de levensmiddelenindustrie en retail komt de kracht van het kwaliteitsschema ten goede en draagt bij aan een meer marktgerichte aanpak.

> Aanbeveling 8

Alle relevante stakeholders moeten deelnemen aan het CCvD van IKB Ei. Daarom adviseren we om hierin ook vertegenwoordigers van de levensmiddelenindustrie op te nemen, om meer sturing vanuit de markt mogelijk te maken. Een jaarlijkse strategiebijeenkomst over IKB met de belangrijkste individuele retailers en andere afnemers draagt daaraan bij.

Eigenaar: IKB Ei
Status: Het bestuur van OVONED heeft deze aanbeveling overgenomen. De brancheorganisatie van de levensmiddelenindustrie (FNLI) is inmiddels vertegenwoordigd in het CCvD IKB Ei en het besluit om een jaarlijkse strategie-sessie met (individuele) afnemers te houden is genomen.

Acceptatie en beoordeling kwaliteitsschema

De Taskforce Voedselvertrouwen heeft criteria vastgesteld om de borging van voedsel-veiligheid en -integriteit met private kwaliteitsschema's te versterken. Belangrijke elementen hierin zijn transparantie en informatie-uitwisseling. De NVWA plaatst kwaliteitsschema's die op basis van deze criteria worden geaccepteerd op ketenborging.nl. Op deze website zijn ook de (stevige) criteria voor acceptatie en het beoordelingstraject te raadplegen (zie: www.ketenborging.nl).

IKB Ei moet als schema voor zelfregulering op de lijst van ketenborging.nl staan. Voor partijen in de levensmiddelenindustrie en de retail is ketenborging.nl in de toekomst de norm voor acceptatie. Daarnaast is de kwaliteit van het beheer van IKB Ei belangrijk voor voldoende vertrouwen.

> Aanbeveling 9

Meld IKB Ei aan bij ketenborging.nl om het systeem te laten accepteren via de NVWA op basis van de criteria voor de toetsing van kwaliteitsschema's.

Eigenaar: IKB Ei.
Status: Het bestuur van OVONED heeft deze aanbeveling overgenomen. IKB Ei heeft zich aangemeld bij ketenborging.nl, het proces om in behandeling te worden genomen is inmiddels gestart.

> Aanbeveling 10

De werkgroep adviseert afnemers van eieren om slechts gebruik te maken van kwaliteitssystemen die als geaccepteerd staan vermeld op ketenborging.nl en vraagt aan CBL en FNLI om dit te stimuleren.

Eigenaar: Afnemers van eieren, CBL, FNLI.
Status: CBL en FNLI hebben de aanbeveling overgenomen en onderschrijven de eerder vastgestelde aanbeveling van de Taskforce Voedselvertrouwen over ketenborging.nl.

> Aanbeveling 11

Laat de kwaliteit van het beheer van IKB Ei periodiek extern toetsen.

Eigenaar: IKB Ei.
Status: Het bestuur van OVONED heeft de aanbeveling overgenomen en zal na implementatie van de andere aanbevelingen starten met de externe toetsing.

>> Signalering en afhandeling van incidenten

Tijdig signaleren is essentieel om maatregelen te kunnen nemen die voorkomen dat een incident uitgroeit tot een crisis. Het kan gaan om concrete incidenten/overtredingen of om meer algemene (en anonieme) signalen dat zaken mogelijk niet op orde zijn. Voor een adequate signalering zijn goede afspraken en procedures nodig, zowel binnen de keten als tussen de keten en de overheid.

Melding van incidenten door bedrijven

Om actie te kunnen ondernemen moeten bedrijven concrete incidenten melden bij de autoriteiten en bij IKB Ei; bijvoorbeeld incidenten op het gebied van voedselveiligheid of dierenwelzijn. Binnen IKB Ei is er nu geen procedure voor een dergelijke melding. Melding aan de autoriteiten is een wettelijke verplichting.

> Aanbeveling 12

Neem in IKB Ei een protocol op voor incidentmanagement dat deelnemers verplicht om incidenten proactief te melden bij de autoriteiten en bij IKB Ei. Incidenten betreffen non-conformiteiten bij dier- en voedselproductie en het overtreden van regels voor o.a. dierenwelzijn en voedsel-veiligheid.

Eigenaar: IKB Ei.
Status: Het bestuur van OVONED heeft de aanbeveling overgenomen.
De implementatie is gestart en zal in 2018 worden afgerond.

Signalen in de sector

Er is in de keten behoefte aan een laagdrempelig meldpunt, waar algemene signalen (al dan niet anoniem) kunnen worden gemeld. Het doel hiervan is om vroegtijdig signalen binnen te krijgen, deze te kunnen onderzoeken - eventueel met inschakeling van externe deskundigen - om vervolgens actie te kunnen ondernemen. Algemene signalen, die niet een specifiek bedrijf betreffen, kunnen worden beoordeeld om in te schatten of nader onderzoek of actie nodig is. Indien sprake is van een melding van bewuste overtreding van regels en/of van gevaar voor de volksgezondheid en het dierenwelzijn, wordt de melding doorgeleid naar de NVWA. Hier moeten nadere afspraken over worden gemaakt met de NVWA; de NVWA-meldwijzer blijft hierbij het uitgangspunt.

> Aanbeveling 13

Stel een laagdrempelig meldpunt in, waar iedereen signalen (al dan niet anoniem) kan melden. Dit meldpunt beoordeelt de meldingen en onderneemt, eventueel na overleg met deskundigen, actie. Meldingen van fraude en/of gevaar voor de volksgezondheid en het dierenwelzijn, geeft het meldpunt door aan de NVWA.

Eigenaar: IKB Ei.
Status: het bestuur van OVONED heeft deze aanbeveling overgenomen. IKB Ei heeft een meldpunt ingesteld, werkafspraken over afhandeling van meldingen zijn gemaakt. Het meldpunt is telefonisch en per mail bereikbaar:
tel. 088 - 998 43 90, e-mail: meldpuntIKB@avined.nl.

Melding van signalen/incidenten door de overheid

Als de overheid (NVWA) concrete incidenten tijdig aan de keten meldt, kunnen partijen in die keten zelf actie ondernemen om risico's te beperken. Hetzelfde geldt voor algemene (anonieme) signalen over zaken die in de keten verkeerd gaan. De werkgroep constateert dat de overheid op dit moment concrete informatie niet of nauwelijks deelt. De NVWA moet bij het verstrekken van informatie binnen de (privacy)wetgeving opereren en ook kunnen opsporingsbelangen een rol spelen. De NVWA ziet meer ruimte om informatie te verstrekken als een kwaliteitsschema geaccepteerd is binnen ketenborging.nl. Binnen deze kaders kunnen partijen afspraken maken over het tijdig delen van informatie over concrete incidenten en algemene (anonieme) signalen.

> Aanbeveling 14

De overheid maakt duidelijke afspraken met de eierketen over het delen van incidenten en signalen, zodat de eierketen tijdig kan optreden om risico's te beperken. Het verdient aanbeveling om IKB Ei hierbij te betrekken, zodat ook binnen het kwaliteitsschema maatregelen genomen kunnen worden.

Eigenaar: NVWA
Status: De NVWA heeft besloten de aanbeveling over te nemen.

Toestemming voor delen van informatie

Het melden van incidenten door de overheid aan IKB Ei verloopt juridisch gezien gemakkelijker als de pluimveehouder hiervoor toestemming heeft gegeven.

> Aanbeveling 15

Neem in IKB Ei op dat de pluimveehouder vooraf toestemming moet geven aan overheidsinstanties om informatie over lopende onderzoeken op zijn bedrijf - op verzoek van IKB Ei - te delen met IKB Ei.

Eigenaar: IKB Ei.
Status: Het bestuur van OVONED neemt de aanbeveling over. De voorschriften zullen uiterlijk 1 oktober 2018 zijn aangepast.

Communicatie over meldingen

Het is verstandig om niet alleen afspraken te maken over het melden van incidenten en signalen binnen de keten en tussen keten en overheid. Het periodiek in de praktijk toetsen van deze afspraken kan het draagvlak vergroten en misverstanden voorkomen.

> Aanbeveling 16

Toets periodiek de praktische werking van de afspraken over melding van incidenten en signalen binnen de eierketen en met de overheid, met als doel het verbeteren van dit systeem.

Eigenaar: IKB Ei.
Status: Het bestuur van OVONED neemt deze aanbeveling over. Uitvoering vindt plaats d.m.v. een incidentenoefening zodra de aanbeveling van de werkgroep in IKB Ei zijn doorgevoerd.

>> Ondersteuning van pluimveehouders

De wettelijke regelgeving en private voorschriften, inclusief de veranderingen daarin, zijn complex. Veel pluimveehouders vinden het lastig om hierover goede informatie te krijgen. Zij zijn verantwoordelijk voor wat er op hun bedrijven gebeurt en voor het voldoen aan de (wettelijke) normen. Daarom is ondersteuning op dit punt wenselijk.

> Aanbeveling 17

Richt een serviceloket in dat pluimveehouders ondersteunt met actuele informatieverstrekking over wettelijke regelgeving en private voorschriften. Dit mag geen afbreuk doen aan de eigen verantwoordelijkheid van de pluimveehouders.

Eigenaar: Eierketen (OVONED).
Status: Het bestuur van OVONED heeft besloten de aanbeveling over te nemen. IKB Ei heeft een serviceloket ingesteld (info@avined.nl, 088 - 998 43 40). Verdere inrichting van dit loket vindt voor 1 oktober 2018 plaats.

>> Kwetsbaarheidsanalyse IKB Ei

Het doel van de aanbevelingen in dit rapport is versterking van de zelfregulering in de eierketen op korte termijn. Omdat de werkgroep de aanbevelingen in een kort tijdsbestek heeft opgesteld, raden we de eierketen aan om zelf nadere analyses door externe deskundigen te laten uitvoeren. Bestaande methoden voor kwetsbaarheidsanalyses gericht op voedselfraude, 'food defense' en voedselintegriteit bieden hiervoor aanknopingspunten. Het opnemen van een reguliere kwetsbaarheidsanalyse in IKB Ei achten we nuttig.

> Aanbeveling 18

Laat in 2018 externe analyses van de keten uitvoeren, gericht op kwetsbaarheden en fraudebestendigheid. Onderzoek hoe een reguliere kwetsbaarheidsanalyse deel kan uitmaken van IKB Ei.

Eigenaar: OVONED.
Status: Het bestuur van OVONED heeft de aanbeveling overgenomen. Uitvoering vindt plaats in 2018.

Controle en sancties

Het controle- en sanctiesysteem van IKB Ei is essentieel. Daarom is externe beoordeling daarvan noodzakelijk; daarbij dienen onder andere de eisen aan de controleurs, onaangekondigde controles en de mogelijkheid van controles op afstand te worden meegenomen (op basis van beschikbare data). Bij sancties zijn de instrumenten, de weging en de uitvoering van belang.

> Aanbeveling 19

Laat het huidige controle- en sanctiesysteem van IKB Ei extern beoordelen op effectiviteit en kwaliteit. Kijk bij sancties naar de instrumenten, de weging en de uitvoering. Kijk bij controle naar eisen aan controleurs en uitvoering, inclusief onaangekondigde controles en het controleren op afstand.

Eigenaar: OVONED.
Status: Het bestuur van OVONED heeft de aanbeveling overgenomen. Uitvoering vindt plaats in 2018.

>> Financiering van maatregelen

De voorgestelde versterking van de zelfregulering in de eierketen via IKB Ei vergt investeringen. Uitvoering van de genoemde aanbevelingen is alleen mogelijk met de inzet van voldoende middelen (geld en menskracht). De sector verdient deze extra kosten terug als hiermee toekomstige problemen (crises) en de daarbij optredende schade en extra kosten worden voorkomen.

> Aanbeveling 20

Investeer voldoende geld en menskracht om de gewenste versterking van IKB Ei te realiseren.

Eigenaar: IKB Ei.
Status: Het bestuur van OVONED heeft besloten tot een verdere professionalisering van IKB Ei. Het bestuur zal voldoende geld en menskracht vrijmaken om de aanbevelingen van de werkgroep te kunnen doorvoeren.

>> Verbreding van toepassing en regulering

Met de implementatie van de genoemde aanbevelingen op basis van zelfregulering via IKB Ei, bereikt de eierketen veel. Echter, niet alle Nederlandse bedrijven in de eiersector nemen deel aan IKB Ei. Verbreding van de aanpak naar niet-deelnemende bedrijven kan op verschillende manieren worden bereikt.

Overheid

De overheid heeft instrumenten om de verbreding te realiseren, bijvoorbeeld door toezicht, het opstellen van wettelijke regels of het algemeen verbindend verklaren van private afspraken. Het is belangrijk dat de aanbevelingen die de voedselveiligheid beter borgen, zo breed mogelijk van kracht zijn. De overheid en de eierketen kunnen hier in overleg een bijdrage aan leveren.

> Aanbeveling 21

Onderzoek, onder regie van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, hoe overheid en eierketen de aanbevelingen in dit rapport ook kunnen toepassen op bedrijven die niet deelnemen aan IKB Ei; neem daarbij de instrumenten toezicht, algemeen verbindend verklaring, regelgeving en ketenafspraken mee.

Eigenaar: Ministerie van LNV in afstemming met VWS, NVWA en OVONED.
Status: LNV, VWS, NVWA en OVONED hebben de aanbeveling overgenomen.

Ketenpartijen

Ook de eierketen zelf kan stappen zetten om verbreding te realiseren. Bijvoorbeeld doordat alle Nederlandse afnemers van eieren (retail, verwerkers, horeca, etc.) IKB Ei of een gelijkwaardig systeem als basis nemen.
Een belangrijk buitenlands kwaliteitssysteem waar Nederlandse bedrijven aan deelnemen is het Duitse KAT (Kontrollierte Alternative Tierhaltung). Duitse afnemers eisen deze certificering. Als ook dit schema de aanbevolen elementen opneemt, wordt een belangrijke stap voorwaarts gezet.

> Aanbeveling 22

OVONED gaat als koepelorganisatie in de eierketen het gesprek aan met het Duitse kwaliteitssysteem KAT met als doel de aanbevelingen in dit rapport breder door te laten voeren.

Eigenaar: IKB Ei.

Status: Het bestuur van OVONED heeft deze aanbeveling overgenomen en zal voor de zomer van 2018 het gesprek met KAT aangaan.

> BIJLAGE 1

>> Instelling, opdracht, samenstelling en werkwijze Werkgroep Versterking Zelfregulering Eiersector

Instelling

Naar aanleiding van de fipronil affaire nam staatssecretaris Martijn van Dam op 23 augustus 2017 tijdens een bestuurlijk overleg tussen de ministeries van LNV en VWS en de partijen in de eierketen het initiatief om een gezamenlijke werkgroep in te stellen. Dit bevestigden Van Dam en minister Edith Schippers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport tijdens een Algemeen Overleg in de Tweede Kamer op 24 augustus 2017. De Werkgroep Versterking Zelfregulering Eierketen (hierna: werkgroep) is in oktober 2017 ingesteld.

Opdracht

De opdracht aan de werkgroep was als volgt:

> De werkgroep zal zich richten op de gehele eierketen (van primaire producenten tot en met retail), naar aanleiding van het fipronil incident, rekening houdend met andere zaken die hebben gespeeld in de pluimveesector (salmonella, antibiotica, monitoring kritische stoffen);

> De problematiek wordt praktisch benaderd. Wat ging er mis? Wat kunnen we leren en doen om een nieuw incident in de toekomst te voorkomen? Wat zijn de zwaktes gebleken van IKB, en hoe moeten deze worden versterkt? Welke houding en welk gedrag horen bij een eigen verantwoordelijkheid nemende en zelfcontrolerende keten?

> Het resultaat is een plan om de zelfcontrole van alle schakels (ondernemers) in de keten te versterken en om de verantwoordelijkheid te nemen die hen volgens de wet toekomt. Hierbij gaat het o.a. om kwaliteitssystemen, kwaliteitscontroles en communicatie door ketenpartijen, zodat het voor de ondernemers in de eierketen gemakkelijker is om de controles uit te voeren die van hen worden verwacht.

> De werkgroep bestaat uit de relevante sectorpartijen in de keten, van producent tot en met de retail; vanuit de overheid nemen deel het ministerie van LNV het ministerie van VWS en de NVWA. De werkgroep is geen bestuurlijk overleg. De werkgroep heeft als leden deskundigen met een 'hands on'-aanpak. De resultaten worden bekrachtigd in een overleg op bestuurlijk niveau.

> Er wordt een onafhankelijk voorzitter benoemd, iemand zonder directe belangen in de pluimveesector en die zich niet in de media heeft gemanifesteerd inzake fipronil.
> De sector neemt het voortouw bij de analyse van de knelpunten en voorstellen voor concrete en realiseerbare oplossingen. De sector stelt een plan van aanpak op met acties, actiehouders, termijnen en eindresultaten.
> Wat kunnen we leren uit de fipronil affaire en wat kunnen we doen om iets dergelijks in de toekomst te voorkomen?
> Kom met een concreet plan om de zelfregulering in alle schakels van de keten te versterken;
> Benader de versterking van de zelfregulering zo praktisch mogelijk. De werkgroep heeft zich daarbij vooral, maar niet uitsluitend, gericht op de zelfregulering en de eigen verantwoordelijkheid van de ketenpartijen.

De werkgroep rapporteert aan het bestuurlijk overleg tussen de ministeries van LNV en VWS en de partijen in de eierketen.

Samenstelling

Bart Jan Krouwel	onafhankelijk voorzitter
Hugo Bens	Land- en Tuinbouworganisatie Nederland / Nederlandse Organisatie Pluimveehouders (LTO/NOP)
Iris Odink	Nederlandse Vakbond Pluimveehouders (NVP)
Rob Boomstra	Centrale Organisatie Broedeieren en Kuikens (COBK)
Petro Boon	Vereniging Eierhandelaren en Eiproductenfabrikanten (ANEVEI)
Ben Dellaert	OVONED
Henrieke Crielaard	Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL)
Geert de Rooij	Federatie Nederlandse Levensmiddelenindustrie (FNLI)
Floris Leijdekkers	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)
Inge Stoelhorst	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)
Hans Beuger	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA)
Karin Nagel	Nederlandse Controleautoriteit Eieren (NCAE)
Jeroen van den Hurk	Rabobank
Erik de Jonge	secretaris

Werkwijze

De werkgroep is gestart op 29 oktober 2017 en rondde zijn eindrapport af op 2 mei 2018. Op basis van de expertise van de deelnemende organisaties, de ervaringen bij de fipronil affaire en de kennis over kwaliteit en regulering zijn analyses uitgevoerd en aanbevelingen geformuleerd. Gepoogd is de aanbevelingen zo concreet mogelijk te maken. De werkgroep vindt het essentieel dat de aanbevelingen worden uitgevoerd en heeft bij elke aanbeveling een 'eigenaar' vermeld. Aan die partij is een toezegging gevraagd voor de uitvoering van de aanbeveling binnen een afgesproken termijn. De voorzitter van de werkgroep heeft daarom gedurende de looptijd van deze werkgroep contact gehad met de 'eigenaren' van de aanbevelingen.

> BIJLAGE 2

>> Nieuwe structuur kwaliteitssysteem IKB Ei

Stichting OVONED (eigenaar)

Bestuur: Vertegenwoordigers van LTO/NOP, NVP, COBK, ANEVEI

Taken: Besturen van de stichting, o.a. het vaststellen van het jaarplan en de jaarbegroting, aangaan van overeenkomsten ten behoeve van OVONED, vaststelling van de doelstellingen van OVONED (incl. IKB Ei), benoemen leden RvB en wijzigen van statuten.

Raad van Beheer IKB Ei (RvB)

Leden: Niet gelieerd aan de pluimveesector.

Taken: Toetsing en vaststelling van wijzigingen in IKB Ei, gevraagd en ongevraagd advies over doelstellingen en scope IKB Ei, toezicht op de operationaliteit van IKB Ei (professionele uitvoering, voldoende mensen en middelen) en toetsing van het behalen van doelstellingen.

Centraal College van Deskundigen IKB Ei (CCVD)

Leden: Vertegenwoordigers van LTO/NOP, NVP, COBK, ANEVEI, Nevedi, CBL, FNLI, KNMvD, BLK.

Taken: Inbreng expertise, advisering over en goedkeuring van (voorstellen voor wijzigingen in) IKB Ei, toezicht op CI's, etc.